

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ζ'. τεύχους).

II. Τὰ ἀραβικὰ μνημεῖα καὶ τὰ τῶν Μαυριτανῶν.

Ἡ Μουσουλμανικὴ τέχνη ἐν Αἰγύπτῳ καὶ
Κων)πόλει.

Αἱ χῶραι ἐν αἷς εὕρισκόμεναι σήμερον τὰ πρό-
τυπα τὰ μᾶλλον ἀξιοσημείωτα τῆς κυρίως μου-
σουλμανικῆς τέχνης εἶνε ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἰσπανία,
καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τὰ πλησιόχωρα
διαμερίσματα, εἴτε ἐν Εὐρώπῃ, εἴτε ἐν Ἀσίᾳ. Ἐν
Ἀσίᾳ εὕρισκοντα οἱ τύποι οἱ πλέον ἀρχαῖοι καὶ
οἱ πλέον χαρακτηριστικοί, οἳ εἰσὶν τὸ τζα-
μίον τὸ ἡρσιπωμένον ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Ἀμρου
κατὰ τὸν VII αἰῶνα, τὸ πρῶτον ἴσως τζαμίον
ἐκ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν μουσουλμανικῶν,
τὰ τζαμιά τοῦ Ἐβν-Τουλούν, τῶν ὁποίων ὁ
μινάρης, εἶναι διάσημος (IX αἰών), τὸ τοῦ Χασάν
(XIV αἰών). Εἰς τὸν αὐτὸν τύπον περιλαμβά-
νονται τὰ τζαμιά τῆς Συρίας. Ἀνάγκη νὰ μετα-
βῶμεν μακρότερον, εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Οἱ Ὀ-
θωμανοὶ κύριοι γενόμενοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ XIV αἰῶνος ἔκτισαν, ὡς
γνωστόν, εἰς τὴν Προύσαν, πρωτεύουσαν αὐτῶν
τὰ σπουδαιότερα τζαμιά. Μεταξὺ τῶν μνη-
μείων τῶν ἰδρυθέντων ἐν Κ)πόλει, μετὰ τὴν
κατάκτησιν τὴν Τουρκικὴν, θαυμάζεται ἰδίως τὸ
Τζαμίον Μωάμεθ τοῦ II, ὠκοδομηθὲν ἀπὸ τοῦ
1463—1469 ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ ἀρχιτέκτονος
Χριστοπούλου, τὸ Τζαμίον Σουλεϊμάν τοῦ Με-
γαλοπρεποῦς, τὸ ἀνεγερθὲν ἀπὸ τοῦ 1550—
1566 ὑπὸ τοῦ Σινάν, τοῦ διασημοτέρου τῶν
Τούρκων ἀρχιτεκτόνων καὶ τὸ Τζαμίον τοῦ Ἀχ-
μέτ (XVII αἰών). Τὸ Τζαμίον Σελλίμ τοῦ II, ἐν
Ἀδριανουπόλει εἶναι, ὡσαύτως, ἐκ τῶν ὡραιο-
τέρων τῆς ὅλης Ἀνατολῆς.

Ἡ μουσουλμανικὴ τέχνη ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἄλλ' ἐν Ἰσπανίᾳ μόνον εὕρισκει τις τὰ ὡ-
ραιότερα μνημεῖα τῆς ἀραβικῆς τέχνης, μὲ ὅλας
τὰς στρεβλώσεις καὶ τὰς μεταμορφώσεις τὰς ὁ-
ποίας ὑπέστησαν κατὰ καιροὺς. Τὸ τζαμίον τῆς
Κορδοῦνης εἶνε σήμερον ἀκόμη τὸ ὡραιότερον τῶν
τζαμιῶν. Πάλαι ἠνοίγοντο δέκα ἐννέα θύραι,
εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν, τὴν φυτευμένην με πορ-
τοκαλέας καὶ βανανέας, τὴν περικυκλωμένην ὑπὸ
στηλῶν καὶ κοσμουμένην ὑπὸ διαυγῶν ὑδάτων
καὶ ἀστραπτουσῶν κρηνῶν, αἵτινες ἀκόμη σήμε-
ρον ὑφίστανται, ὡραϊζοῦσαι τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο.
Σχεδὸν πᾶσαι αἱ θύραι αὗται ἐκλείοντο ὅπερ
τροποποιοῦν τὸν φωτισμὸν τῶν ἔνδον, μετέβαλε
τὴν ἐσωτερικὴν θέαν κατ' ἴδιον τρόπον καὶ καθί-

στα τὴν διακόσμησιν ἐπὶ μᾶλλον χαρίεσσαν καὶ
ἐλκυστικὴν. Τὸ ὕψος τοῦ μνημείου εἶνε μέτριον·
πέντε μέτρα ὕψος ἔχουσι αἱ στηλαί· ἐννέα μέ-
τρα, ἐν συνόλῳ, μέχρι τῶν θόλων, οὓς κατὰ
τὸν XVIII αἰῶνα, ἀδεξίως ἀντεκατέστησαν διὰ
ξύλου. Τὸ θέαμα τοῦ ἐσωτερικοῦ δὲν ἔχει
ἥττονα ἐν τούτοις ἐνότητά ἐν τῇ ποικιλίᾳ του.

Ἄς φαντασθῇ τις διὰ νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ τοῦ
συνόλου τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης τοῦ ἀρχαίου τούτου
μνημείου, εἰς ἐμβαδὸν 118 μέτρων πλάτους ἐπὶ
112 μέτρων βάθους, ἀληθῆς δάσος στηλῶν δια-
θεσιμῶν παραλλήλως καὶ παριστανουσῶν ἀπὸ
θέσεως οἷας δὴ ποτε καὶ ἂν ἐθεώντο γραμμάς συν-
δυαζομένης διὰ τόξων, συνήθως διπλῶν, στεφά-
νους, θὰ ἔλεγέ τις, συμπλεκομένους ἐν τῷ συνόλῳ.
Τοιοῦτον τὸ περικαλλὲς ἐκεῖνο μνημεῖον.

Ἡ Μαυριτανικὴ τέχνη.

Ἡ Μαυριτανικὴ τέχνη ἐν Ἰσπανίᾳ σημειό-
ναι αἰσθητὰς προόδους. Ἡ Ἀλάμβρα τῆς Γρε-
νάδης εἶνε πολὺ νεωτέρα τοῦ τζαμιῦ τῆς Κορ-
δοῦνης, ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς παρακμῆς
τῆς Μουσουλμανικῆς ἰσχύος. Ἡ Ἀλάμβρα ἤρ-
ξατο ὠκοδομουμένη τῷ 1231 καὶ ἐπερατώθη τῷ
1338. Εἶνε τὸ περιφημότερον πρότυπον τῆς
Μαυριτανικῆς τέχνης, ὑπερβάλον τὴν ἀραβικὴν
καὶ κατὰ τὴν σοβαρότητα καὶ κατὰ τὴν ποι-
κιλίαν, δικαίως δὲ ὁ ποιητὴς ἐν ἐνθουσιασμῷ
ἀναφωνεῖ:

Alhambra! Alhambra! palais que les genies
Ont bâti comme un rêve et rempli d'harmonies;
Citadelle aux créneaux festonnés ou croulants,
Où l'on entend, le soir, de magiques syllabes
Quand la lune, a travers les mille arceaux arabes,
Sème les murs de trefles blancs.

Τὸ Ἀλκαζάρ τῆς Σεβίλλης εἶνε μετὰ τὴν
Ἀλάμβραν τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἐκ τῶν
ἀραβικῶν μνημείων. Τοῦ Τολέδου ἡ ὁδὸς καὶ αἱ οἰ-
κοδομαὶ ὡσαύτως σημειοῦσι ὑπεροχὴν πολιτισμοῦ.

Ἡ Ἀραβικὴ τέχνη ἐπέδρασεν καὶ ἐπὶ τῶν
χριστιανικῶν τόπων. Ἰχνη αὐτῆς εὕρισκόμεναι ἐν
τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ. Ἐν Σικελίᾳ ὠκοδομήθη
ἀριθμὸς τις μνημείων ἀραβικοῦ ῥιθμοῦ, μετὰ τὴν
ἐξωσιν τῶν Μουσουλμάνων ὑπὸ τῶν Νορμαν-
δῶν κατακτητῶν, ὡς λ. χ. τὸ ἀνάκτορον Ziza
τὸ ὑπὸ Γουλιέλμου τοῦ Α'. (1154—1166)
ἀνεγερθὲν.

Ἐσχηματίσθη οὕτω μία νέα σχολὴ Σαρακηνο-
νορμανδική, τὸ ἀριστούργημα τῆς ὁποίας, ἐν
τῶν θαυμασιωτέρων οἰκοδομημάτων τοῦ Μεσαι-
ῶνος, εἶνε ἐν σύνολον μᾶλλον εὐκτηρίων οἰκῶν
θεμελιωθέντων τῷ 1174 ἐν Μονρεάλῃ, πλησίον
τοῦ Πατέρμου, ὑπὸ Γουλιέλμου τοῦ Ἀγαθοῦ.
Ὁ καθεδρικός ναὸς τῆς Μονρεάλῃς μετὰ τῆς
γειτονικῆς μονῆς τῶν Βενεδικτίνων, δύναται νὰ
ονομασθῇ ἡ « Ἀλάμβρα τῆς Σικελίας ».

(Ἐπεταὶ συνέχεια)